

Jaarplan 2025

Jaarverslag 2024

REKENKAMER

6 December 2024

Gemeente
Harderberg

0. Inleiding

In de Gemeentewet is bepaald dat iedere gemeente moet beschikken over een rekenkamer. De rekenkamer is onafhankelijk en onderzoekt de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur (college, burgemeester en gemeenteraad) gevoerde beleid. Daarmee ondersteunt de rekenkamer de gemeenteraad bij het uitoefenen van haar kaderstellende en controlerende rol. De producten van de rekenkamer zijn ook bedoeld als aanknopingspunt voor het gemeentebestuur om verantwoording af te leggen aan de burgers.

Onze missie is:

Het door middel van onafhankelijk en objectief onderzoek beoordelen van het door de gemeente Hardenberg gevoerde beleid met als doel het functioneren van de gemeente te verbeteren en de publieke verantwoording daarover te versterken.

Een aantal speerpunten zijn wat ons betreft:

- Onafhankelijk in het onderzoek, goede relatie met de gemeente;
- Evenwichtige spreiding over thema's, twee onderzoeken per jaar en eventueel aanvullende activiteiten;
- Ruimte voor flexibiliteit en actualiteit.

In dit jaarplan presenteren wij aan de hand van de volgende paragrafen onze ambities. We beginnen met een korte terugblik op het eerste jaar van de rekenkamer. We sluiten af met een praktische uitwerking daarvan en de kosten die hiermee gemoeid zijn:

1. Wat hebben we gedaan in 2024?
2. Wat gaan we doen in 2025?
3. Wat gaat dat kosten?

1. Wat hebben we gedaan in 2024?

Samenstelling rekenkamer

Op 1 januari 2023 is de Wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. Deze wet bepaalt dat de raad met ingang van 1 januari 2024 een rekenkamer moet instellen. Hierin mogen geen raadsleden meer zitting nemen. Daarom heeft de raad bij besluit van 31 oktober 2023 besloten tot het instellen van een rekenkamer, bestaande uit drie (externe) leden ondersteund door een ambtelijk secretaris. De leden zijn op 16 januari 2024 door de gemeenteraad benoemd voor een periode van zes jaar. Per 1 juli 2024 is een ambtelijk secretaris aan de rekenkamer toegevoegd. De secretaris is tevens werkzaam voor de griffie van de gemeente Hardenberg als raadsadviseur.

In verband met mogelijke tegenstrijdigheid van belangen die kan ontstaan moeten rekenkamerleden zowel hun hoofd- als nevenfuncties openbaar maken. Het gaat daarbij om betaalde en onbetaalde functies die naast het rekenkamerlidmaatschap worden vervuld. Naast hun rekenkamerwerk vervullen de leden van de rekenkamer de volgende functies:

Harriët Gerrits (voorzitter)

Geen

Herman Odink (lid en plaatsvervangend voorzitter)

Voorzitter Taakgroep Beheer NGK te Nieuwleusen, onbezoldigd

Penningmeester Kulturhus De Spil te Nieuwleusen C.V., onbezoldigd

Penningmeester Stichting Voor Elkaar Dalfsen, onbezoldigd

Secretaris Stichting HGO, onbezoldigd

Voorzitter rekenkamer gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld, bezoldigd

Johan Bonekamp (lid)

Autoriteit Financiële Markten, bezoldigd

Korte terugblik op 2024

De voorzitter van de rekenkamer vervult haar functie in ongeveer 6 uur per week, voor de leden is dat ongeveer 4 uur per week. Zij besteden het grootste gedeelte van hun tijd aan overleg en werkzaamheden voor de opzet, begeleiding, publicatie en behandeling van de rekenkameronderzoeken.

De leden bespreken in rekenkamervergaderingen, waarvan er in beginsel jaarlijks 22 worden gehouden, de lopende zaken van de rekenkamer. Daarnaast worden voor het bepalen van de langere termijn ook strategische zaken besproken. Uitgangspunt is dat de voorzitter voorafgaand aan elk overleg de agenda voor de komende vergadering bespreekt met de secretaris.

Op ad hoc basis worden er (digitale) overleggen met de secretaris en/of ambtelijke organisatie en/of stakeholders anderszins georganiseerd. De leden en de secretaris houden de agenda's van de gemeenteraad in het Raadsinformatiesysteem bij en zijn indien relevant ook aanwezig bij de vergaderingen. Voor de verbinding met de raad vindt in elk geval periodiek overleg plaats met het presidium van de gemeenteraad.

Het eerste jaar van de rekenkamer Hardenberg is benut om te komen tot onderlinge (werk)afspraken, het kennismaken met de raad (het presidium), college en de organisatie en het 'inregelen' van een aantal logistieke en administratieve zaken. Er is o.a. een kennismaking geweest met de gemeentesecretaris/algemeen directeur, de concerncontroller en de concernmanager Maatschappelijk Domein.

Door de raad is een nieuwe Verordening Rekenkamer Hardenberg vastgesteld, evenals een nieuw Reglement van orde en een Onderzoeksprotocol. De rekenkamer is voornemens laatst genoemde documenten aan de hand van praktijkervaringen verder te vervolmaken. Waar nodig komen wij hierop in 2025 nader terug.

Daarnaast is een verkenning uitgevoerd van mogelijke onderzoeksobjecten en -onderwerpen. Er is gekeken naar haalbaarheid, geschiktheid voor de kort(er)e termijn en potentiële leereffecten voor de gemeente Hardenberg. Hieruit is een zogenaamde longlist en shortlist ontstaan. De lijsten hebben geen statisch karakter en zijn voortdurend in ontwikkeling. De longlist is bijgevoegd als bijlage.

Alle leden hebben het afgelopen jaar de introductie cursus voor nieuwe rekenkamerleden van de Vereniging van Rekenkamers gevolgd. De secretaris is hier recent ook mee gestart en zal deze in januari 2025 afronden. Daarnaast biedt de Vereniging nog tal van andere interessante workshops en trainingen aan, waar door de rekenkamer enthousiast gebruik van is en wordt gemaakt (bijv. slim schrijven met AI, goed opdrachtgeverschap, onderzoekvaardigheden, het schrijven van onderzoeksopzetten en rapporten, rekenkameronderzoek en beleidsevaluatie). Gesteld kan worden dat de Vereniging een goede bron is voor informatie, netwerken en ondersteuning anderszins.

Tenslotte wordt zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij de diverse landelijke en regionale netwerken. Zo zijn er bijeenkomsten bijgewoond van Kring Oost/Twente en de Vereniging van Rekenkamers (denk aan intervisiegroepen en congressen). Recent zijn contacten gelegd met rekenkamers in de regio Zwolle.

2. Wat gaan we doen in 2025?

In dit hoofdstuk leggen we ons onderzoeksprogramma voor 2025 vast en geven we een toelichting op de gekozen onderwerpen. Voor het opstellen van het onderzoeksprogramma volgt de rekenkamer de politieke agenda en onderhoudt zij contacten met o.a. de gemeenteraad en maatschappelijke partijen. Aan de hand van de onderwerpen die in 2024 zijn opgehaald en een groslijst van alle onderwerpen die de rekenkamer zelf bijhoudt, is een selectie van relevante onderzoeksonderwerpen gemaakt. Deze selectie is gebeurd aan de hand van criteria zoals de maatschappelijke, politieke en financiële relevantie, in hoeverre de gemeente verantwoordelijkheden of taken heeft op het gebied van het onderwerp en of een onderwerp praktisch gezien onderzocht kan worden. Daarbij streven wij zoveel mogelijk een evenwichtige spreiding na over de verschillende programma's in de gemeentebegroting, te weten: Ruimtelijk Hardenberg, Economisch en recreatief Hardenberg, Duurzaam Hardenberg, Sociaal Hardenberg, Dienstverlenend Hardenberg en Financiën. Daaraan voegen wij nog toe het thema: Bestuur.

De rekenkamer voert eerst verkenningen uit naar gekozen onderwerpen. Deze hebben als doel te komen tot een afbakening van het onderwerp en het bepalen van een vraagstelling. De verkenningen hebben in 2024 geleid tot de start van een onderzoek naar het Fonds Maatschappelijke Initiatieven. Daarnaast is aangesloten bij een gemeenschappelijk onderzoek onder leiding van de Vereniging van Rekenkamers (DoeMee-onderzoek 2024). Beide onderzoeken zijn gestart in 2024 en lopen door tot in 2025. Afhankelijk van de uitkomsten van het DoeMee-onderzoek besluiten wij of dit nog een vervolg gaat krijgen. Tevens zijn we in 2024 gestart met een voorlopige verkenning van een onderzoek naar de B.V. Samen Doen Hardenberg. Tenslotte hebben we ons recent aangemeld voor het DoeMee-onderzoek 2025 over onderbesteding.

Naast deze onderzoeken wil de rekenkamer in de toekomst capaciteit reserveren voor het informeren van de raad over de opvolging van raadsbesluiten over eerdere onderzoeken van de rekenkamer. Ook bestaan ideeën over andere producten die de rekenkamer kan ontwikkelen, zoals kortlopende onderzoeken voor de raad waarbij flexibel kan worden ingespeeld op actuele thema's of moties van de raad of vormen om de raad aan de voorkant te ondersteunen bij haar kaderstellende en controlerende rol. Tenslotte bestaat de ambitie om periodiek met zogenaamde inspiratiebrieven te komen. De rekenkamer gaat zich het komende jaar nader beraden op voormelde ambities.

In de onderstaande tabel is onze jaarplanning opgenomen. Hierbij is aangegeven binnen welk thema het onderzoeksonderwerp valt. Daarna volgt op elk onderwerp een toelichting. Volgend jaar is er nog ruimte voor het opstarten van een tweede onderzoek. Zowel burgers als de raad kunnen hiervoor onderwerpen aandragen.

Product	Onderwerp	Thema	Datum
Onderzoek	Fonds Maatschappelijke Initiatieven	Sociaal	Q2 2025 oplevering
Onderzoek	DoeMee-onderzoek 2024: Energie-besparingsplicht	Duurzaam	Q1 2025 oplevering
Verkenning vervolgonderzoek	Energiebesparingsplicht	Duurzaam	Q1 start verkenning
Onderzoek	B.V. Samen Doen Hardenberg	Sociaal	Q1 start verkenning
Onderzoek	DoeMee-onderzoek 2025: Onderbesteding	Financiën	Q4 2025 oplevering
Onderzoek	Nader te bepalen onderwerp	Ruimtelijk, Economisch/ recreatief, Dienstverlenend of Bestuur	Nader te bepalen
Verkenning ambities c.q. inspiratiebrief	Nader te bepalen onderwerp	Nader te bepalen	Nader te bepalen

Tabel 1 Jaarplanning 2025

Fonds Maatschappelijke Initiatieven

Het onderzoek richt zich op het beoordelen van doelen, maatschappelijke effecten en controle van het Fonds Maatschappelijke Initiatieven (FMI). Daarnaast onderzoekt de rekenkamer of de gemeenteraad voldoende zicht heeft op de besteding en effecten van het FMI, en of de raad hierop kan sturen. De resultaten zullen helpen om het beleid en de uitvoering te verbeteren en de raad te ondersteunen in haar controlerende rol. Raad en college kunnen de leerpunten uit dit rekenkameronderzoek meenemen bij de ontwikkeling en implementatie van het nieuwe kernenbeleid, waarbinnen het FMI onder de noemer Regeling Daadkrachtig Hardenberg wordt opgevolgd. De opdracht voor het onderzoek is ondertussen uitgezet en de eerste stappen in het onderzoek zijn gezet, waar onder een startbijeenkomst met het onderzoeksbureau en alle betrokkenen en een aantal interviews.

DoeMee-onderzoeken Vereniging van Rekenkamers

In een DoeMee-onderzoek organiseert de Vereniging van Rekenkamers jaarlijks voor een groot aantal rekenkamers een gezamenlijk onderzoek naar een vraagstuk. Voor 2024 was het onderwerp het decentrale toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht. Welke inspanningen plegen de gemeenten en provincies en welke resultaten levert dit op. De energiebesparingsplicht geldt al sinds 1993 en houdt in dat bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken verplicht zijn energiebesparende maatregelen te treffen die binnen vijf jaar terugverdiend kunnen worden.

In de praktijk zijn het de omgevingsdiensten die dit in opdracht van gemeenten en provincies controleren. Uiteindelijk levert het onderzoek een overkoepelend rapport op met de resultaten voor de hele deelnemersgroep en een factsheet per gemeente waarin de situatie per gemeente wordt vergeleken met de benchmark. De rekenkamer beoordeelt of het overkoepelend rapport aanknopingspunten biedt voor een eigen vervolgonderzoek in 2025.

Recent heeft de rekenkamer zich aangemeld voor het DoeMee-onderzoek 2025. Het onderzoeksonderwerp is onderbesteding, in de praktijk ook wel genoemd niet-gebruik, handelings-verlegenheid of meer positief geformuleerd planningsoptimisme. Naarmate het gemeentelijk takenpakket is gegroeid lijken de onzekerheden over uitgaven groter geworden, maar ze zijn er tegelijkertijd ook altijd. Onzekerheden in het openbaar bestuur hoeven niet problematisch te zijn, mits je er als organisatie maar goed mee omgaat. De projecten 'Lucht uit de Begroting' en 'Reëel begroten' van de gemeente Hardenberg springen daarbij in het oog. De rekenkamer lift daarom graag mee op dit landelijk onderzoek. Verdere informatie over het onderzoek volgt in het nieuwe jaar.

B.V. Samen Doen Hardenberg

De grote maatschappelijke en financiële belangen die spelen in relatie tot de voortdurende ontwikkelingen binnen het sociaal domein zijn voor de rekenkamer aanleiding om in 2025 een onderzoek te doen naar de B.V. Samen Doen. De gemeente is betrokken bij de onderneming als eigenaar en opdrachtgever. Een onderzoek kan zowel betrekking hebben op de inhoud (en de effecten) van de activiteiten van de B.V. (uitvoering beleid sociaal domein) als op de vorm (rechtsvorm en governance). Daarnaast spelen factoren mee zoals de samenwerking met de gemeente op het gebied van de bedrijfsvoering ('als ware het een eigen onderdeel van de gemeentelijke organisatie') en het team Werk en Inkomen en de samenwerking met externe partners binnen het sociaal domein.

De rekenkamer richt zich in haar onderzoeken op het behalen van doelstellingen, doelmatigheid en rechtmatigheid. Op basis van een analyse van relevante documenten en literatuur en voorbereidende gesprekken met sleutelpersonen bepaald de rekenkamer definitief welke insteek wordt gekozen voor een onderzoek. De rekenkamer overweegt of zij bij de bepaling van de scope van het onderzoek een extern bureau wil betrekken.

Nader te bepalen onderwerp

In het onderzoeksprogramma voor 2025 is ruimte voor een nader te bepalen onderwerp. Volgend jaar wordt een verkenning uitgevoerd. Voor het bepalen van dit onderwerp wordt gebruik gemaakt van de in de bijlage opgenomen longlist met onderzoeksonderwerpen. Ook kan worden ingespeeld op nieuwe actuele ontwikkelingen of er wordt gekozen voor een vervolgonderzoek op het DoeMee-onderzoek 2024. Om te komen tot een evenwichtige verdeling van de onderzoeken wordt voor dit onderzoek bij voorkeur een onderwerp geselecteerd binnen één van de programma's, die nog niet betrokken zijn of gaan worden bij een onderzoek in 2024 respectievelijk 2025. Hiervoor gaven wij al aan dat suggesties welkom zijn.

Overige werkzaamheden

Naast de reguliere onderzoeken heeft de rekenkamer ambities om te zijner tijd een aantal andere activiteiten op te pakken. In 2025 zullen we nader onderzoeken wat daartoe de mogelijkheden zijn qua capaciteit, budget en uiteraard politieke en/of maatschappelijke wensen en actualiteit.

Navolging rekenkameronderzoeken

Op grond van art. 185a van de Gemeentewet moet het college de raad jaarlijks een overzicht zenden met daarin de aan het college gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen een vervolg is gegeven. In aanvulling daarop zien wij het als een belangrijke taak de opvolging van raadsbesluiten over de aanbevelingen in onze rapporten te monitoren. Daarmee willen we bijdragen aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente. We zijn daarom voornemens om na de afronding van onze onderzoeken op een passend moment de implementatie van de aanbevelingen door het college te monitoren. De rekenkamer toetst dan in hoeverre de door het college aangegeven aanpak tegemoet komt aan het raadsbesluit en informeert de raad daarover met een brief.

Inspiratiebrieven en andere producten

In de toekomst willen wij proberen ruimte vrij te maken in onze onderzoeksprogrammering voor zogenaamde inspiratiebrieven. De basis voor deze brieven zijn onderzoeken van andere rekenkamers in Nederland, die ook voor de gemeente Hardenberg relevant en leerzaam zijn en/of publicaties van andere onderzoeksinstituten of -organisaties. De rekenkamer wil daarin op Hardenberg toegespitste agenderende of inspirerende adviezen geven, onderbouwd met en verwijzend naar gedegen onderzoek elders. De brieven worden opgesteld door de rekenkamer zelf. Hiermee willen wij een schat aan onderzoeken die beschikbaar is bij andere rekenkamers ontsluiten en benutten. In 2025 zullen wij hier nader invulling aan geven door het als vast agendapunt mee te nemen in onze vergaderingen. Wij zullen de rekenkameronderzoeken in den lande blijven volgen en daaruit voor Hardenberg relevante thema's, methoden en resultaten identificeren en beoordelen of er aanleiding is voor een inspiratiebrief.

Om de toegevoegde waarde van de rekenkamer te versterken willen wij de komende periode onderzoeken welke andere producten en werkzaamheden nog meer mogelijk en wenselijk zijn. Daarbij kan ook gekeken worden of er vormen zijn waarbij de raad meer aan de voorkant bij haar kaderstellende en controlerende rol ondersteund kan worden. Gedacht kan worden aan het organiseren van inspiratie- of expertsessies, het opstellen van een agenderende of verkennende 'position paper', een second opinion en/of deskundigenadvies. De vormen moeten in relatief korte tijd kunnen inspelen op de actualiteit en leiden tot een voor de raad nuttige en bruikbare sessie, brief of notitie. Ook daarbij kan een beroep worden gedaan op een externe deskundige. Wij komen hier nader op terug.

3. Wat gaat dat kosten?

Doordat de rekenkamer niet eerder dan medio 2024 op volle sterkte is, zijn de eerste onderzoeken pas in de loop van het jaar opgestart. Daardoor is het toegekende budget voor 2024 niet volledig benut. Dit geeft dan ook geen reëel beeld voor de besteding van het budget voor de komende jaren. Gelet op de nog lopende onderzoeken en het onderzoeksprogramma voor 2025 is de verwachting dat het budget volgend jaar volledig zal worden benut. Hieronder de begroting voor 2025 en een overzicht van het rekeningresultaat van 2024.

Omschrijving	Begroot	Werkelijk
Inhuur externe bureaus/deskundigen	€ 44.230	€ 10.720,00
Vergoeding leden	€ 10.000	€ 9.600,00
Reiskosten	€ 2.230	€ 592,29
Cursussen en congressen	€ 1.700	€ 1.200,00
Abonnementen/lidmaatschap VvR	€ 1.190	€ 695,00
Overige vergoedingen	€ 6.000	€ 211,90
Totaal	€ 65.350	€ 23.019,19

Tabel 2 Begroting 2024 en rekeningresultaat 1 december 2024

Omschrijving	Begroot
Inhuur externe bureaus/deskundigen	€ 45.320
Vergoeding leden	€ 10.000
Reiskosten	€ 2.230
Cursussen en congressen	€ 1.700
Abonnementen/lidmaatschap VvR	€ 1.190
Overige vergoedingen	€ 6.000
Totaal	€ 66.440

Tabel 3 Begroting 2025

Bijlage

Longlist onderzoeksonderwerpen Rekenkamer Hardenberg

Continuïteit van beleid(suitvoering) en projecten

Databeleid, databeheer en datagedreven werken

De staat van het onderhoud van wegen en kunstwerken

Duurzaamheidsbeleid in relatie tot de Omgevingswet

Integraal veiligheidsbeleid

Klimaatadaptie

Nieuwe vergader- en besluitvormingsstructuur gemeenteraad

Ondermijning

Ongelijke behandeling gelijken

Ontwikkeling stationsgebied

Ontwikkelingen woningbouw

Prestatieafspraken Wonen Hardenberg

Regeldruk bij ambtenaren en inwoners

Theater de Voorveghter

Vertrouwen in de lokale democratie

Vroegsignalering schulden bij inwoners

Zelfredzaamheid van de burger

Hardenberg, 3 december 2024

COLOFON

Leden

Harriët (H.H.M.) Gerrits, voorzitter

Herman (K.H.) Odink

Johan (J.L.M.) Bonekamp

Secretaris (griffie)

Hanneke (J.) Kuik-Posthuma

Contactgegevens

Rekenkamer Hardenberg

Postbus 500

7770 BA Hardenberg

Telefoon: 06 42891160 (secretaris) of 14 053 (algemeen)

Email: rekenkamer@hardenberg.nl

Bezoekadres

Stephanuspark 1

7772 BA Hardenberg

Datum

december 2024